

Niet-aangeboren hersenletsel

Een val op het hoofd, een auto-ongeluk, een forse klap, een hersentumor. Per jaar lopen 19.000 kinderen en jongeren niet-aangeboren hersenletsel op.

Natuurlijk willen ze op een gegeven moment weer terug naar school, maar dat gaat niet zo maar. Nu is er een boekje met informatie en tips voor leraren, ouders en begeleiders om de kinderen te helpen. „De juf begrijpt me nu veel beter.”

Hersenletsel

Jordi Mike wil niets van aanpassen weten

De beste IT-manager worden. Jordi Mike van der Leij uit Venhuizen stelt zijn doelen hoog. Hij heeft zijn toekomstplannen wel aan moeten passen door zijn hersenletsel. Wat hij op de havo wilde worden, forensisch onderzoeker, dat zit er niet meer in.

„Ik heb vijf jaar geleden het havo-examen gedaan op de RSG in Enkintown”, vertelt Jordi Mike. Enkintown is Enkhuizen. „En gehaald, gelukkig wel. Maar er kwam een kink in de kabel. Ik hoorde pas een half jaar later dat ik geslaagd was. Ik kreeg de uitslag pas toen ik in het ziekenhuis lag.”

Gat

Hij is door een dak gezakt bij zijn vakantiebaantje, vult zijn moeder Arijenne het gat in het geheugen in. „Tien meter omlaag. Zijn val is gebroken door een stel kuubkasten, dat heeft zijn leven gered. Maar hij liep flink lichamelijk letsel op en raakte in coma.” In het AMC werd hij in coma gehouden.

Na zes weken was Jordi Mike zo stabiel dat hij naar Heliomare in Wijk aan Zee gebracht werd om te revalideren. „Mijn oude school hield contact met me, ze waren erg met me begaan. Ik kreeg schrijflessen, zodat ik mijn handtekening weer kon zetten. Eind dat jaar kwamen mijn mentor en de decaan naar Heliomare. Toen heb ik mijn diploma gekregen.” Zonder handtekening is het niets waard, legt zijn moeder uit. „Dat was een

eerste beloning, een stap naar herstel.”

Langzaam maar zeker kwam de zin in school weer terug. „De activiteitenbegeleidster merkte dat ik niet genoeg had aan de therapieën die geboden werden. Ik moest op tijd rusten, maar ik had geen behoefte aan rust. Daarom kreeg ik tijdens die rustperiodes extra uitdagingen. We gingen na wat ik nog van de havo-stof wist, en van het examen. Ik was erg gedreven. Uiteindelijk heb ik alle havo-examens opnieuw gedaan om mezelf te testen.” Samen met de mensen van Heliomare, van de NAH observatieklas, besloot Jordi Mike om de stap naar het hbo te maken, want hij wilde nog steeds forensisch onderzoeker worden. „Wij naar de laboratoriumschool van Inholland in Amsterdam. Kijken wat voor aanpassingen er nodig waren. Het eerste waar we tegen aanliepen, was de buitentrapp. Toen liep ik nog met een rollator. Het kon niet aangepast worden, nope.”

Dubbel

Er waren wel aanpassingen, hoor, zegt Arijenne. „Zo waren er rustperiodes ingeroosterd. Maar Jordi Mike maakte daar geen gebruik van. Hij is erg gedreven.” Zo moesten de docenten weten dat hij dubbel ziet, wat erg vermoeiend is. Hij heeft daardoor de neiging weg te kijken, waardoor het lijkt alsof hij de spreker niet volgt. Niets is minder waar.

„We dachten dat we alles goed

Carla Hendriks, Martine Kapitein en René Steinmann: 'Het NAH boekje voor onderwijs'. Voor vijf euro verkrijgbaar via c.hendriks@heliomare.nl. Gratis te downloaden op www.heliomare.nl/het-nahboekjevooronderwijs.

geregeld hadden. Maar de dag voor de kick-off werd me de toegang tot het lab ontzegd. Ik was met mijn rollator niet snel genoeg. Als er ontruimd moest worden bij een calamiteit, zou ik ook andere studenten hinderen.” Jordi Mike probeerde nog wel de theorielessen te volgen. „Maar na vijf weken merkte ik dat ik de theorie niet snapte zonder de praktijklessen. Dus dat was einde oefening.”

„Dat laat ik nu niet meer gebeuren. Ik ga gewoon naar school. Ze mogen me niet weigeren”, zegt Jordi Mike gedecideerd. „We zijn nu vijf jaar verder”, verzucht zijn moeder. „Jordi Mike is nu een stuk sterker, hij loopt niet meer met een rollator, maar met een stok. Wij als ouders zijn ook een stuk wijzer. Hadden we toen dit boekje maar.” En ze wijst naar 'Het NAH boekje voor onderwijs'.

„Toen moest ik op zoek naar iets anders. In overleg met Heliomare werd dat het Rea College, technisch beheer op mbo-niveau. Om te kunnen blijven leren en ontwikkelen. Ik heb er niet veel gemerkt van

aanpassingen vanwege mijn hersenletsel.”

„Die waren er wel, hoor”, vult zijn moeder weer aan. „Je kreeg bijvoorbeeld langer de tijd om toetsen te maken, en omdat schrijven niet gemakkelijk ging, mocht je de toetsen op een computer maken.” In die tijd werd ook duidelijk dat het lab er niet meer inzigt voor Jordi Mike. „Dat gaat niet met zijn fijne motoriek”, zegt Arijenne. „Bovendien heeft hij nog steeds problemen met zijn balans. Vandaar die stok.” Uiteindelijk bleek computerwetenschappen een goed alternatief.

Gemotiveerd

Tijdens zijn stage bij Enza zaden in Enkhuizen zeiden ze tegen Jordi Mike dat hij zo gemotiveerd was en zo veel mogelijkheden had, dat hij naar het hbo moest. „Jordi Mike is een enthousiaste jonge man”, zegt zijn moeder. „Hij lijkt over te lopen van energie, wil veel aanpakken. Maar hij kan zich soms ook beter voordoen dat zijn hersenen aankunnen. Het NAH boekje is ook voor stagebegeleiders goed.” Het kostte nogal wat overredingskracht om Jordi Mike weer naar het hbo te laten gaan. Na het Rea College moet je eigenlijk gaan werken. Mede dankzij Carla Hendriks, Wil van Gelderen en de Edwin van der Sar Foundation kan hij nu naar de Hogeschool van Amsterdam. „Daar loopt het nu goed. Ik moet nog maar twee punten halen, dan heb ik mijn propedeuse

Student durft weer te dromen na zijn val

gehaald. Ik doe de opleiding Bachelor IT en Management, BIM. Het is een leuke studie, leuke medestudenten.”

Natuurlijk houden ze rekening met zijn hersenletsel. „Jordi Mike is wat sneller vermoeid, hij moet wat sneller naar het toilet, hij krijgt meer tijd voor een toets en hij kan niet rennen”, zegt Arijenne. „Ik merk niets van die aanpassingen. Iedereen behandelt me wel als een normale student. Die laatste twee punten krijg ik niet cadeau. En toen ik bij een toets 's avonds vergeten was me van te voren aan te melden, mocht ik de toets niet maken. Net als andere studenten. Ik wil geen uitzondering zijn.”

Eric Kok

„Ik wil geen uitzondering zijn”, zegt Jordi Mike van der Leij, op de foto samen met zijn moeder Arijenne.

FOTO MARCEL ROB

Het allerbelangrijkste wat een leerkracht kan doen, is zorgen voor goed contact met de leerling, zijn ouders en zijn behandelaars, zegt neuropsycholoog Carla Hendriks.

FOTO RONALD GOEDHEER

Gewoon weer lekker naar school

Hersenletsel is verraderlijk. Omstanders kunnen het vaak niet zien, en zien dus ook niet dat het oorzaak is van klachten als hoofdpijn, vermoeidheid en traagheid. Kinderen en jongeren die het hebben, zien het zelf ook vaak niet als oorzaak. Dat is niet zo gek, ze willen graag zo gewoon mogelijk zijn. En ze weten van vroeger nog wat ze allemaal wel konden.

Carla Hendriks, neuropsycholoog bij Heliomare in Heemskerk, schreef met twee collega's 'Het NAH boekje voor onderwijs', met tips en informatie voor leerkrachten, ouders en begeleiders. „We willen jongeren met niet-aangeboren hersenletsel weer zo gewoon mogelijk lekker naar school

laten gaan. Dat willen ze zelf ook. Dan is het fijn als je hulp krijgt. Daarom de praktische adviezen in het boekje.”

Achterhoofd

Een simpele val kan vergaande gevolgen hebben. Je kan bijvoorbeeld een hersenschudding oplopen. „We hebben een kindje hier gehad van zeven, met een brilleltje, dat zei: Ik ben op mijn achterhoofd gevallen. Dat was letterlijk zo. Zo aandoenlijk”, zegt Hendriks. „Maar dat meisje had langer en erger last van de gevolgen van die val dan een jonge man die een zwaar ski-ongeluk had gehad. Hij kon na een paar maanden al weer naar school. Hoe erg het ongeluk was, zegt

niets over hoe erg de gevolgen zijn.”

De gevolgen kunnen zichtbaar zijn, lichamelijk, zoals verlamming, spasmen of trillen. Het kost extra inspanning om daar op school rekening mee te houden. Lastiger is het om rekening te houden met de onzichtbare klachten, zoals hoofdpijn, concentratieverlies en vermoeidheid. „Het kan er lui uitzien, of ongemotiveerd, lastig en zelfs agressief”, zegt Hendriks. „Het is belangrijk om goed om te gaan met dit soort vage klachten. Anders kan de leerling in een negatieve spiraal terecht komen. Het kan tot gevolg hebben dat de leerling uiteindelijk thuis komt te zitten. En daar wordt niemand

beter van.” Neem Teun. „Hij heeft chronische vermoeidheid door een hersentumor. Na twee tot drie uur moet hij rusten. Uit het ziekenhuis is hij zonder begeleiding naar huis en naar school gestuurd. Ik werd in het diepe gegooid, zei hij. De vermoeidheid ging maar niet weg.” Dus: „Hij redde het niet op school. Hij zat een half jaar thuis, werd er steeds verdrietiger van. Hij ging veel eten, kwam aan. Maar de diëtist begreep zijn ziekte niet. Hij werd er alleen maar moeër en depressiever van, tot zelfmoordneigingen aan toe.” Uiteindelijk kwam hij bij Heliomare terecht, en met hun hulp lukte het hem om zijn leven weer op de rails te zetten. Inmiddels

studeert hij biologie aan de universiteit. „Kinderen en jongeren met hersenletsel, wij hebben het over jongeren tot 24 jaar, willen graag zo gewoon mogelijk zijn. Eigenlijk willen ze zo zijn als voordat ze het hersenletsel opliepen. Als het dan niet lukt, gaan ze soms nog beter hun best doen. Terwijl het soms juist beter is om het rustiger aan te doen.”

Duidelijkheid

„Jongeren met niet-aangeboren hersenletsel vragen vaak weinig begeleiding”, weet de neuropsycholoog. „Terwijl ze juist maximale duidelijkheid nodig hebben. Het is zaak een goede balans te vinden tussen wat ze willen en

wat ze kunnen qua belastbaarheid. Want als het niet lukt, liggen boosheid, verdriet, faalangst en overreageren op de loer.” De sociale gevolgen kunnen ook niet misselijk zijn. Zo kent Hendriks een meisje dat in groep 8 van de basisschool een hersenbloeding kreeg. „Ze kwam in een nieuwe klas. Maar ze had al veel schade opgelopen. Ze trok het tempo niet meer. En kinderen zijn hard. Bij gymles werd gezegd: het is een leuk meisje, maar we willen haar niet in ons team.” „Het helpt ook lang niet altijd om een jongere op een lager niveau te plaatsen. Hoofdpijn en vermoeidheid gaan daar niet door over. Je kunt een kind op een andere manier ontlasten,

bijvoorbeeld door rustmomenten in te bouwen in het rooster, door meer afwisseling in taken en lessen aan te brengen, door de lessen in kleinere stapjes op te delen. Maar ook door een duidelijke structuur aan te brengen, meer regelmaat te geven en door meer te herhalen.” „We hebben hier een jongetje gehad met een letsel van de oogzenuw. Hij had moeite met lezen, hij zag dubbel, wat niet hersteld kon worden. Dus als hij veel moest lezen, kostte dat veel energie en tijd. En hij deed dan nog beter zijn best, zodat hij alleen maar moeër werd en hoofdpijn kreeg. We hebben hem aangeleerd om te leren door te luisteren, om te gaan met zijn energie

en met planning, maar vooral met het verwerken van zijn verlies. Het is echt niet zo dat elke leerling alle verschillen heeft. Kijk naar waar de leerling last van heeft of waar jij als leraar last van hebt, benoem dit en bespreek het, dan heb je sneller resultaat. Ons boekje geeft daar allerlei tips voor.”

Het allerbelangrijkste wat een leerkracht kan doen, is zorgen voor goed contact met de leerling, zijn ouders en zijn behandelaars. „Neem de jongere en zijn ouders serieus. Wees niet afwachtend, maar zoek contact, en praat regelmatig met de jongere en zijn ouders.”

Eric Kok